

Tecahül-i Arif Sanatı

Tecahüliârif (Tecahül-i Arif, Bilip de Bilmezlikten Gelme) Sanatı Nedir

Bilinen bir gerçeğin, bilinmiyor gibi söylenmesidir. Genelde bir soru cümlesi şeklinde olur. Çoğu örnekte "Tecahül-i Arif" le "istifham sanatı" iç içedir. Böyle bir soru gelirse nasıl ayırabiliriz? Bir soruda bu iki söz sanatı cevap oluşturacaksa aynı anda seçeneklerde olmaz.

Ne dökülmüş ak gerdanın üstüne
Kakül müdür zülûf müdür tel midir
Göz gördü, gönül sevdi seni ey yüzü mâhım
Kurban olam, var mı bunda benim günahım
Bu eller miydi masallar arasından
Rüyalara uzattığım bu eller miydi.
Arzu dolu, yaşamak dolu,
Bu eller miydi resimleri tutarken uyuyan.
Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz

Bilmiyorum dönen kubbe mi su rengindedir
Yoksa gözyaşlarım mı gökyüzünü kaplamıştır
Evvel bahar yaz ayları gelende
Akar boz bulanık neden dereler
Bana kara diyen dilber
Gözlerin kara değil mi?

Tecahül-i Arif Sanatı ile ilgili örnek test soruları

Aşağıdaki dizelerin hangisinin sonunda verilen söz sanatları dize ile ilgili değildir?

- A) Gitmek istediğin yer Kızıldeniz'se gülüm
Git öyleyse Musa'nın iziydi terk ettiğin (Telmih)
- B) Aldatılan taşların bile kanar yüreği
Kırılır bir geminin en muhteşem direği (İstiare)
- C) Yıllar var ben onu hiç unutmadım
O beni sorar mı hatırlar mı ki (İstifham)
- D) O muhteşem cazibe yıldızları deliyor
Kınalı saçlarından kahkahalar geliyor (Teşhis)
- E) Hayalin, tükenmeyen ekmeğimdi, suyumdu
Sensizlik, yılanların kıvrandığı kuyumdu (Tecahüliarif)

Çözüm: A seçeneğinde, telmih sanatı yapılmış, Hz. Musa'nın, asasıyla Kızıldeniz'i yardığı hadiseye işaret edilmiştir. B seçeneğinde, "aldatılan taşlar ve onların yüreklerinin kanaması sözü ile insan kastedildiğinden istiare sanatı yapılmıştır. C seçeneğinde, sorulan sorulara bir cevap beklemek kastıyla sorulduğundan istifham sanatı yapılmıştır. D seçeneğinde, saçlardan kahkahaların geldiğı söylenerek teşhis sanatı yapılmıştır. E seçeneğinde, "sevgilinin hayali ekmeğe ve suya, sensizlik ise kuyuya benzetilerek teşbih sanatı yapılmıştır. E'de bilmezden gelme durumu söz konusu değildir.

Yılın ilk karı yağdı
İyice kıaldı günler
Ölülerimiz üşür mü ki?

Bu dizelerde görülen söz sanatı aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) İnsan dedikleri hep bir soyumuş
Kudret ölçüsünde hep bir boymuş
Gönül kimi sever güzel oymuş
Sen Hak'tan dileğin al karagözlüm
B) Bilmem ki nerede bu gizli bahar
Nereden bu ıtrı alıyor rüzgâr
İklimler dışında bir iklim mi var
Ne fecir bir şey der, ne şafak söyler
C) Ben garibim, dehlizlerde yatarım
Arkadaştır bana bütün kaygılar
Gurbet sokağında hüzün satarım
Hüzündür içimde sesler, duygular
D) Güzel de çirkin de boş bu dünyada
Doğarmış, büyümüş, viran olurmuş
Sevda denen yangın meğer sonunda
Gözyaşlarıyla dolu hicran olurmuş
E) Bölerek uykunu rüyalarına
O kucak dolusu hülyalarına
Gece gündüz uçup rüyalarına
Konmak istiyorum konamıyorum

Çözüm: Ölçülerde verilen dizelerde tecahüliârif sanatı vardır. B seçeneğinde sanatçı gizli bir baharın olamayacağını, rüzgarın ıtrı kokusunu ağaçlardan çiçeklerden aldığını ve var olan iklimin dışında başka bir iklimin olamayacağını bildiği halde bilmezden gelmiştir.

Eylül mü sen misin büken boynumu
Uçuşan yapraklar,göçen kuşlar mı
Sildirmez gözümde ömür sonumu
Ey bahar, bir daha çağın başlar mı

Bu dörtlükte kullanılan edebi sanatlar aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Tekrar - irsalimesel
B) Rücû - tariz
C) Tecahüliârif - nida
D) Kinaye - tedric
E) Leffüneşr - terdit

Cevap: C

Aşağıdaki ikili dizelerin hangisinde tecahüliarif sanatı kullanılmıştır?

- A) Güzellerde vefâ olmaz demek yanlıştır ey Bâkî
Olur va'llâhi bi'llâhi heman yalvarı görsünler
B) Her yer karanlık pür nûr o mevki!

Mağrib mi yoksa makber mi yâ Rab
C) Ben garibim, dehlizlerde yatarım
Gurbet sokağında hüzün satarım
D) Güzel de çirkinde boş bu dünyada
Doğarmış, büyümüş, viran olurmuş
E) Her yandan duyarım bir gül kokusu
Meltemler dağıtır uzak bahçelere

Cevap: B

Tecahül-i Arif (Bilmezlikten Gelme) Sanatı Nedir Ne Demektir Kısaca Örnekler

Söyleyişte bir zerafet ve anlam güzelliği katmak amacıyla bir olguyu veya olayı aslında çok iyi bildiği halde bilmiyormuş gibi anlatma sanatına Tecahül-i Arif Sanatı adı verilmektedir.

Şakaklarıma kar mı yağdı ne var
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz

Bu eller miydi masallar arasından
Rüyalara uzattığım bu eller miydi

Arzu dolu, yaşamak dolu
Bu eller miydi resimleri tutarken uyuyan

Fazıl Hüsnü Dağlarca, resimleri tutarken uyuyan ellerin kime ait olduğunu bildiği halde bilmezlikten yana bir tavır takınarak tecahül-i arif yapıyor.

Her gün bu kadar güzel mi bu deniz
Böyle mi görünür gökyüzü her zaman

Orhan Veli'nin, bu dizelerde dünyayı, denizi, gökyüzünü güzel görmesinin asıl nedeni o günkü ruh hali ve mutluluğudur. Denizin ve gökyüzünün her zaman güzel olmadığını, olamayacağını bildiği halde bu durumu bilmezliğe vurmakta ve tecahül-i arif sanatı yapmaktadır.